

Dagens Nyheter, vår 1998

Sår är till för att göra ont!

Det andra Moderna museet och kulturalismen under kniven.

Jovisst, men nej, ändå inte. Jag kan nog inte kallas för en god kulturkonsument vilken måttstock man än väljer att använda.

I unga år var jag däremot exemplarisk - började läsa tidigt och betade reptilsnabbt av Astrid Lindgren, Ture Sventon, Pelle Svanslös-sviten, Tintin, Asterix och Billböckerna. Bara för att utan rast kasta mig över Tom Sawyer, Dickens, Greven av Montechristo och hela äventyrsgenren med slutpunkt i Papillon. I de unga tonåren var jag igång med kultursidorna och de litterära klassikerna, före de tjugo träget bevandrad i Strindberg och den grånordiskt vindpinade proletärlitteraturen med namn som Moberg, Jonson, Martinson, Fridegård, Hamsun och Linna (Ivar Lo Johansson förstod jag mig inte på). Konst- och musikintresserad var jag dessutom, därtill i hög utsträckning. Som barn var jag en djävel på att rita våldsamt expressionistiska teckningar och snart även bekant med brottstycken ur den internationella konstskatten. Teater gillade jag aldrig, men på bio sprang jag så ofta som omständigheterna tillät.

Därtill växte jag upp i något som utan vidare kan benämnas ett intellektuellt Stockholm. Farsan läste aldrig en bok, men intellektuell måste han väl lik förbannat ändå kallas. Så har han åtminstone alltid kallat sig själv. Lejonparten av hans och morsans umgänge var mer eller mindre intellektuellt. Stora avsnitt av barndomens vinterhelger genomlevde jag, lillbrorsan och kusinen i Moderna museets verkstad och biograf.

Mitt kulturella intresse nådde sitt krön i den tidiga 20-årsåldern, då jag läste litteraturvetenskap vid universitetet. Kort därefter, under Journalisthögskolans tarvliga utbildning, började mitt engagemang falna. Jag slarvade alltmer vårdslöst med kultursidorna och läste färre romaner. Konstlivet lämnade jag strax därhän.

Vi har nu nått fram till nutid och idag, när 1900-talet ligger döende, läser jag aldrig skönlitteratur. Visst försöker jag emellanåt, men det var länge sedan en roman utan verklighetsförankring fångade mig. Jag har varken tid eller tålamod längre. Museum och gallerier besöker jag inte, ej heller teatern. Inte ens bio blir det ens gång om året.

Min normala kulturella konsumtion utanför yrket inskränker sig numera till att lyssna på hård musik utan medkänsla i cd-walkman och sitta vid köksbordet om fredagskvällarna efter avslutad arbetsvecka, dricka rödvin i 80-kronorsklassen, bläddra i italienska modetidningar och blicka ut över det ljusglittrande Stockholm; så senare framåt natten kolla video - och då uteslutande amerikansk film, aldrig europeiska pratrullar. Jag har sett det mesta av värde, så det blir många sådana där massproducerade amerikanska tv-dramatiseringar av verkliga händelser, gärna med någon familjefar i karriären som spårar ur och plågar hustru och barn å det grövsta.

Tyvärr har mitt eget borttynande intresse även gjort mig misstänksam mot hela fenomenet kultur. Hur kan det komma sig att något som hett engagerade mig i ungdomens dagar har blivit mig likgiltigt i vuxen ålder? De möjliga svaren är två. Antingen så har mitt eget intellekt degenererat, eller också så var kulturen blott en barn- och tonårsgrej som jag vuxit ifrån. Kanske kan, som Dagens Nyheter's Torkel Rasmusson med betydande klokskap framkastar, en kombination av dessa båda fenomen utgöra en förklaringarnas "tredje väg".

Men så, just som jag står i begrepp att en gång för alla dumpa den borgerliga 1800-talskulturen över bord och lämna den redlöst drivande i det stinkande bakvattnet - då slår kulturen plötsligt tillbaka med hänsynslös kraft. Nya Moderna museet spränger upp starkt och mäktigt ur en annan, främmande verklighet. Svartsynt, ångestriden, sexuellt förvirrad konst vrålar ut sitt vansinne från annonspelare och skyltfönster. Vitsminkade, offensiva mimare väntar utanför tunnelbanespärren. Inom kort kommer hambodansande massor att ta över Sveavägen och svettosande, nedrökta franska motorcykelpunkare komma klättrande utför våra fasader. Här duger inte att ducka undan längre. Stockholm är Europas Kulturhuvudstad!

I dessa dagar är jag ju mest att betrakta som en slags kommersiell frasmakare bland andra - för att inte säga en simpel PR-man - men i stunder som denna trevar jag mig av instinkt tillbaka mot mitt professionella ursprungsgryt: den undersökande journalistikens innersta väsen. Det är hög tid att åter nedstiga i analys av den kulturella problematiken, och vem kan vara bättre skickad för ett sådant uppdrag än jag? Att jag inte längre konsumerar nämnvärt med kultur kan så vara, men min konstnärliga inlevelseförmåga är obruten, liksom mitt kulturella omdöme, drogfrihet och allmänna normalitet.

Inte heller min antropologiske assistent Siawash Horsiar, mer känd som Tomas Almgren, kan alls kallas för någon traditionell kulturpersonlighet. Det blir glest mellan teater- och galleribesöken för hans del. Han är visserligen grundligt, låt vara godtyckligt, beläst, men framstår som mindre förtroendeingivande i sina läderbyxor, sin skidjacka och det numera yviga, korpsvarta helskägg som lyfter fram hans persiska rötter i ny dager. Till Kulturhuvudstadsåret som företeelse hyser han en skeptisk, för att inte säga fientligt fördomsfull inställning, grundad i intryck från televisionen. Att Rosendals trädgårdar har tilldelats en nyckelroll i Kulturhuvudstadsevenemanget har inte gjort Tomas vänligare stämd.

"Tror faen det... det moderna Blåkulla. De har väl inte blod, utan balsamicovinäger i ådrorna så som de har hängt på det där djävla stället... vore konstigt om de inte skulle få sig en rejäl dosör som tack... fan, inte sen druiderna har så många spåkärningar kommit till tals..."

Till övriga kulturföreteelser lär så här när vi i ursinnesfart rusar fram mot det nya seklet finnas förbannat goda skäl att återkomma. Att vår undersökning i en upptaktsfas endast kan utgå från Moderna museets invigningar är emellertid självklart.

Tilldragelsen är ju trots allt den största någonsin i sitt slag i det kulturella Sverige, i vart fall i detta århundrade. Det hela liknar följdriktigt en gammeltida kröning, med fyra från varandra fristående invigningar, iscensatta under fyra solblåsiga februaridagar för i tur och ordning press och media, kungligheterna och potentaterna, konstfolket och Moderna museets Vänner, och så avslutningsvis, utan vidare spisning, allmänheten.

Jag sorterar själv i flera av de ovan nämnda kategorierna och vill förstås frekventera samtliga invigningar, den för allmänheten givetvis undantagen.

Den första i raden av nya Moderna museets fyra invigningsdagar är som sig bör vikt för det slafsiga gardet - press och media. "Att vara journalist, det är att vara på rätt plats i fel kläder". Vem i hela fridens namn var det nu som sade så? Sant och relevant är det hur som helst, det kan jag intyga, åtminstone det där med kläderna.

Pressen, och särskilt media, är en taxiåkande yrkesgrupp. När det blir dags för exempelvis Alexandra Pascalidou att på nytt förflytta sig från Östermalm ut till Rinkeby, tror ni då att hon åker kommunalt? Det tror inte jag. Moderna museets första invigningsdag är en välsignad dag även för

taxikårens mest obskyra frifräsare. Inte en bil finns att uppåda innanför tullarna - alla köar de över Skeppsholmsbron.

Mycket har sagts och mer kommer att sägas om Rafael Moneos nya museum. Särskilt lyckad är byggnaden inte. Direkt dålig är den väl inte heller (eller?), men Moneo insåg nog inte vidden av det här med den nordiska latituden. Att lägga ett bygge av dylik dignitet på den skuggiga norrbranten av en bergig skärgårdsö var till att börja med inte välbetänkt. Någon kunde vidare ha upplyst Moneo om att det här med lanterninerna inte skulle fungera. Skola, det var min association då jag för första gången steg in i lokalen. Tomas, som nu avlägger sitt premiärbesök, är som vanligt mer precis och långtgående i sin analys:

"Ah, kul experiment!", som han säger. "Nu vet vi äntligen hur det blir när man får en halv miljard för att bygga ett typiskt svenskt ABF-hus. Tala om material-fetischism! Preferenserna är olika. En del tänder på lack och läder, andra går igång på kalksten och Kanadaek ..."

Museets entréhall leder dock med sin skala tankarna inte i första hand till varken skola eller ABF-hus, utan till flygplats. Allas vårt Arlanda står ju i begrepp att underkastas en kost- och smärtsam förvandling där den nuvarande Scandic Hotel-skruden skall slitas av och ersättas med den gängse modernistiska, blont skandinaviska standarduniformen. Här lär Moderna museet tjäna som den yttersta förebilden.

Marita Ulvskog går ut med hygglig utväxling i sitt inledande anförande till den samlade svenska och internationella mediedelegationen. Nya Moderna museet är ett enastående projekt, får vi veta - en främmande skapelse som egentligen är på tok för stor för Stockholm och Sverige. Själva skalan och den i jämförelse med allt annat provocerande höga ambitionsnivån är också att betrakta just som något av en provokation, antyder hon vidare - ett djärvt utspel från Statens sida, avsett att manifesteras att man mot all förmodan menar allvar med sin "vision" att "placera konsten mitt i byn". Handsken är kastad. Nu är det upp till museiledningen, konstfolket och "oss andra" att "ta det här huset i besittning", enligt Ulvskog. Även Arkitekturmuseet, kusinen från landet som plötsligt släppts in från kylan, får sig en hel artigt uppfordrande harang till livs av ministern.

Så blir det Elliotts tur. Han följer presskårens klädkodex genom att behålla flygarjackan på under sitt tal. Han är ingen kille som står där man ställer honom, denne David, snarare en tuff typ av ett slag man sällan stöter på här uppe. Jag ser honom regelbundet på PA&Co och Sturehof, klädd i ärmlösa T-shirts och oftast i sällskap med en eller flera nästan vackra damer i 25-30-årsåldern. Hans tal är höggradigt professionellt mätt även med internationell måttstock: en mästertligt servil litania där han lyckas tacka alla - staten, sponsorerna, Hultén, konstnärerna, Eddie Figge, Sverige, till och med Moneo - utan att kompromissa sin egen självsäkra framtoning.

Jöran Lindvall, Arkitekturmuseets upprymde direktör, utgör en i alla bemärkelser skarp kontrast till Elliott. På klanderfri Sesame Street-engelska håller han ett tvättäkta brandtal för den framflyttning av den arkitektoniska konstformens ställningar i vårt svenska samhälle som det fina nya Arkitekturmuseet förhoppningsvis skall möjliggöra. Arkitekturens roll i samhället kan inte överdrivas, menar Lindvall. Ett konstverk kan man hänga undan då man tröttnat på det, men ett hus får man leva med. Sannare ord sägs sällan i sådana här sammanhang. Det är bara att ställa sig bakom Jöran Lindvall i hans fromma förhoppning om att den nya institutionen skall kunna hjälpa till att släpa arkitekturen tillbaka till dess rättmätiga plats i centrum av den svenska samhällsdebatten. En sådan debatt kunde lämpligen börja med att söka lösningen på gåtan hur det kan komma sig att

Sverige, som under hela den första halvan av detta sekel var ett av världens främsta länder för god arkitektur, nu under samma sekels andra hälft blivit ett av världens sämsta länder för god arkitektur. En grannliga uppgift, utan tvekan - kanske kunde namnet Hjalmar Mehr åter vara en trådända att börja nysta i?

Man får överse med att Arkitekturmuseets företrädare i förverkligandet av detta drömprojekt har tvingats till minst en klockren *sell out*. Museets bibliotek - "husets vackraste rum", enligt en fadersstolt Lindvall - har "tillägnats" Raoul Wallenberg. "Alla vet vad Raoul Wallenberg gjort för mänskligheten, men betydligt färre känner till att han faktiskt var arkitekt", som Lindvall säger. Visst, så var det säkert, men det faktum att Knut och Alice Wallenbergs stiftelse varit en av museets huvudsponsorer lär också ha funnits med i bilden ...

Så, efter ytterligare några kompletterande talare, blir det frågestund. En mediakvinna med aggressiv kulturframtoning reser sig dramatiskt och ställer Marita Ulvskog till svars för vad katten regeringen menar med att satsa okristliga belopp på ett nytt museum - bara för att sedan tilldela detta museum ett anslag om 700 000 för årliga inköp av ny konst? Frågan är inte för tidigt väckt och Ulvskog lyckas besvara den utan att skämmas för sig, med en variant av sitt tidigare "handsken är kastad"-resonemang. Staten har blåst igång striden för konstens återupprättande. Nu har turen kommit till "andra krafter" att visa vad de går för. Ulvskog inser givetvis själv att inköpsanslaget är löjeväckande lågt, och att det måste höjas radikalt med det snaraste, men regeringen "orkade inte ända fram den här gången".

Då, som på en given signal, reser sig hela auditoriet och störtar mot utgången, anført av den manstarkt representerade pressfotografkåren. Intressanta frågeställningar kommer och går, men det vore synd och skam att låta den "lätta buffet" som redan är serverad i restaurangen stå och förfaras. För en pressfotograf kan det vara skit detsamma om det är en skola i Alby eller nya Moderna museet som invigs - en gubbe är ändå en gubbe, ett hus är ett hus. Blodsockernivån är däremot ett värde som ej är förhandlingsbart. "En mätt fotograf är kanske inte en bra fotograf, men i alla fall en fungerande fotograf", som Tomas med sedvanlig pragmatism uttrycker saken.

§

Louis Armstrong, Charlie Parker, Jimi Hendrix, Bob Marley - alla är de musikaliska legender, alla är de afroamerikaner, alla är de döda och alla är de samlade på vår provade landshövding Ulf Adelsohns slips. Vår Ulf är en av alla dessa manspersoner vars gestalter sitter ohjälpligt fjättrade i kostymens fångelse och för vilka slipsen är det enda till buds stående mediet genom vilket de till omvärlden kan signalera ut sitt inestängda spelmanskyne och underliggande allmänna tjofadderittanmentalitet. Med stigande alkoholkonsumtion löses slipsarna upp, för att slutligen, vid särskilda tillfällen, hamna på sina slutgiltiga hederstribuner - som hårband kring de glesbevuxna huvudsvålarerna.

Sådana där grabbar kan som bekant bli förbannat obehagliga i större grupper - det vet varje kvinna som någonsin hamnat vid fel bord på fel restaurang alltför många timmar "after work". De gick inte hem hos flickorna i unga år, innan attributen började ta överhanden. I vuxen ålder utkräver de därför sin hämnd meddelst tvivelaktig kvinnosyn.

Jomenvisst, vi har hunnit fram till den riktiga dagen: nya Moderna museets kungliga invigning. Taxibilarna har blivit limousiner. Ett mer internationellt uppbåd än detta får vi leta länge efter här uppe under överskådlig tid. Sponsorernas päls- och sammetsskodda krets har övertaget,

men här märks också sällsynt udda konstexistenser - vådligt märkliga gubbar i väldiga stofthyddor och vidbrättade slokhattar, överdragna med alkoholmissbrukets kallsvettsfilm (i ett fall rinner svetten ymnigt från de oklippta hårslingorna utför en svullen, mjällbeströdd, ruggig kavajrygg - ingen uppbygglig syn). En medelålders mörksvart man i rosa stuprörsjeans, mintgrön tröja och djupröda Dr Marten's lågskor kan i detta sammanhang inte vara annat än en världsberömd konstnär. Döden har lagt sin tunga hand över sällskapet. Grått och rött är gångbara färger - i gubbarnas fall rödsprängda ansikten mot gråsprängda hårtestar, i fallet kärringarna omvänt.

Så kommer han då till sist - *The Man*, vår konung, åtföljd av sin hustru Silvia, security-detaljen samt en uppsättning hovdamer, varav en är riktigt sexig på ett förbjudet sätt i sin korta, lättrosa dräkt. Silvia är som vanligt obsolet i en gräll, gräslig kreation, men kungen ser smärt och vältränad ut i dubbelknäppt svart kostym och elegant vinröd slips. Konungaämbetet bär nu för tiden bara vaga spår av svunna tiders gränslöshet, då regenten kunde vara groteskt fet om han så önskade. Nu tvingas han ligga där likt vilken dräng som helst i den smutsiga novembergryningen och göra sit-ups på en svettstinkande gymnastikmatta i Drottningholms katakomber.

Ulvskog, Elliott och Lindvall kör sina anföranden från dagen före i repris. Elliott har fått av sig jackan, men oförskräckt fortsatt vägra slipsen. Pontus Hultén håller ett minimalt, bara några meningar kort men sylvasst, tvetydigt tal som han avslutar med att utbringa ett fyrfaldigt hurra för "Europas bästa museum". Därefter förklarar motorkungen museet öppnat med en kompetent adress där han även understryker sitt eget *personliga* intresse för modern konst - ett bevis så gott som något på denna nyss så subversiva konstforms nutida kastrering. Det hela avslutas med att ridån faller och blottar en hel slagverks-ensemble som levererar en månghövdat mullrande, utdragen trumvirvelkanonad - synnerligen effektivt!

Jag måste medge att det är ett bisarrt nöje att se kungen och hans Silvia i sällskap med en uniformerad adjutant gravallvarligt stå och betrakta de hängande köttstyckena i Jannis Kounellis senare så omdiskuterade, sedermera avlägsnade och återbördade installation; eller att studera en uppsättning sponsor-gubbar försjunkna i begrundan framför Joseph Beuys "Economic Assets". Vad i allsin dar kan människor av sådan sort få ut av konstverk som för mig själv förblir hermetiskt förborgade? Själva det avstånd från vilket de betraktar konsten, mellan fem och sju meter, är också fascinerande, liksom den väl avvägda tidsrymd då de står kvar där, till synes förlorade i kontemplation - "ungefär lika länge som när man defilerar förbi en likkista", som Tomas noterar.

Här ligger vad jag kan förstå ett systemfel som inte kan vara annat än djupt olyckligt för konsten. Om samma grad av perversion, ångest, svartsyn och grymhet som blivit vardagsmat i installationskonsten mötte de här människorna i exempelvis musik, på film eller i en tidningsartikel, då skulle de inte stå still i kontemplation, utan genast stänga av, lämna rummet och i särskilda fall begära upphovsmannen rullad i tjära och fjädrar. Men inte i konsten. Den har blivit införlivad.

I en av museets mindre tryckkammare får vi sällskap av en ensam äldre man i manchesterkavaj och virkad slips. Han fattar tag i en svart tingest, ett konstverk, av Eva Hesse, lyfter upp den och utbrister:

"Jaha, grabbar, det här säger mig ingenting. Det är det djävliga med att bli gammal. När jag var ung gillade jag allt det nya och tyckte att det gamla var skit, men nu har det blivit tvärtom."

Mannen ser ut att vara kring de 70 men är i själva verket 83. Hans utseende och brittiska brytning gör att vi genast förstår vem han är. Jag tar dock chansen och håller färgen:

"Jasså", säger jag. "Sysslar du själv med konst?"

"Nej, jag ritar hus, är arkitekt, men det är ju på sätt och vis samma sak", svarar Ralph Erskine.

"Jasså, då måste jag ju fråga vad du tycker om huset?"

"Ja, det är ju ingen spansk upplevelse, direkt. Moneo är ju känd som ganska ojämn. Huset är lite sterilt, men det lämnar ju konsten i fred i alla fall. Men stolarna i hörsalen som han ritat själv är förbannat fula..."

§

Wounds - Between Democracy and Redemption in Contemporary Art. Sår - mellan demokrati och förlösning i samtida konst. Mellan demokrati och förlösning..? Nej, hur jag än rådbråkar mitt intellekt så får jag ingen rätsida på den där titeln. Premiärutställningens huvudsyfte är dock otvetydigt: att rada upp ett urval av det för stunden hetaste och mest gångbara på den trendridna internationella konstscenen. För oss förblir det mesta outgrundligt eller, oftare, likgiltigt. I synnerhet den senaste tidens installationskonst har kört fast i hopplös intellektualisering. Mer eller mindre lustiga tankar och idéer har illustrerats och iscensatts likt tidiga elevuppgifter vid en reklamskola. Ofta nog handlar det om enkla, slitna funderingar - allmänmänskligt allmångods som snabbt låter sig avhandlas i en mindre genomarbetad textbisats. Konstens visuella väg till det undermedvetna förblir obevandrad.

Visst finns här också konst vars känslomässiga budskap verkligen säger mer än tusen ord, som bröderna Chapmans (grabbarna med penisansiktena) dockskåpsversion av den mänskliga grymheten och, framför allt, museets egen "The State Hospital" av Edward Kienholtz - en kraftfull gestaltning av galenskapens fångenskap och ett outplånligt barndomsminne hos mig själv, som befann mig just i den mest mottagliga åldern, åtta år, då jag såg denna dödsluktande cell för första gången. Fegt undansmugna i en annan cell, längst in i flottans gamla arrestlokal utanför det nya museets entré, hänger också Larry Clarks kompromisslösa bilder från sin tid som voyeur bland unga amerikanska heroinister. "Where you guys headed? To the Penitentry?" Jo, nog är verkligheten den störste poeten.

-

*"Kultur är ju så mycket mer än bara kultur".
"Staden är ju så mycket mer än bara staden."*

Visst, och goddag är ju så mycket mer än bara yxskaft.

Det är naturligtvis kulturhuvudstadsårets företrädare, närmare bestämt programdirektören Beate Sydhoff själv om jag inte minns fel, som står bakom två av dessa tre ovan nämnda citat.

Michael Horsam och John Warwicker från det för några år sedan så trendriktiga designkollektivet Tomato i London, männen bakom nya Moderna museets grafiska program, torde vara ett par ynglingar i kulturhuvudstadsfolkets anda. De kör med samma politiskt och tidsmässigt korrekta, men till innehållet tomma, omöjliga dösnack. Deras designprogram är svagt och slarvigt, men deras svada desto mer överväldigande. Den som betraktar deras logotyp som en logotyp är en idiot som missat hela poängen,

får jag veta där vi sitter i en av entréhallens eleganta business class-soffor. De här nonchalanta London-grabbarna inte ens tala om begreppet grafisk form, då de anser detta vara en ovärdig yttring i kreativitetens utmarker. Vad de har levererat är en uppsättning "verktyg" att bruka i museets oförutsägbara utveckling. Museet är ju inte huset eller konstverken i första hand, utan en levande kropp av idéer som redan nu är någonting helt annat än för bara tio minuter sedan. Visserligen kommer det som inte får kallas logotyp att gjutas i stål och skruvas upp på väggen, men i de små mellanrummen i bokstäverna skall också gräs kunna växa, om man så önskar. Vad är det för övrigt som säger att museet bara är just det som ryms inom det här huset? Vem kan avgöra var museet börjar och slutar? Ingenting är beständigt, allt förändras, det är själva den positiva poängen med allting, och det som med en hädisk förenkling kan kallas för grabbarnas grafiska program syftar endast till att tillåta och bejaka denna eviga förändring.

Jag har tidigare tagit del av detta till intet förpliktigande nonsensresonemang okritiskt återgivet i flera intervjuer, men vill själv inte så lätt låta mig nöja. Vad menas egentligen? Finns inga värden värda att bevara? Borde vi låta Da Vincis och Michelangelos verk förfaras av tidens tand?

"Restaurering av konst är patologiskt", slår Michael Horsham mycket riktigt fast. "Det handlar ju bara om ett slags bokföring. De museer som har de största historiska konstverken visar ju ändå bara kopior - vilken lögn! Målningar får ju liv i ljuset. Det är obscen att förvara dem i mörkret!"

"Men om man förlänger det resonemanget då?", frågar jag. "Om teknologin fanns så att du själv kunde hejda ditt eget åldrande och slapp dö, skulle du inte ta den chansen då?" Hörsam tänker efter ett ögonblick och svarar sedan:

"Nej, det skulle jag inte...", säger han och vänder sig till Warwick. "Shit, det där kommer ju att bli rubriken på hans djävla artikel Michael Horsham skulle inte bevara sig själv om han hade chansen!"

§

Så har invigningsturen kommit till Moderna museets Vänner och de meniga konstkretsarna. Det visar sig vara en hel mångtusenfotad Djurgårdspromenad som svängt över till Skeppsholmen och fastnat i en kö som sträcker sig långt ned i backen framför Amiralitetshuset. Ködisciplinen är föredömligt svensk. Själva stegar vi förbi alltsammans och ställer in oss strax framför entrén, utan att någon invänder. Dagen till ära har jag som illustratör städslat min gamle vän och lagkamrat Danne "Dana-Tranan" Perrin, i en annan tid basket-Sveriges mest naturlige halvdistansskytt, numera fullfjädrad konstnär, utflugnen från Valand sedan ett par år tillbaka, men av familjeangelägenheter ännu fasthållen i rikets andra stad.

Detta är alltså den hårda kärnan i vad som skall bli det nya museets publik. Vi finner ingen bättre beskrivning för folksamlingen än just Djurgårdspromenad: välvillig, samhällstillvänd, frisksportande Stockholmsmedelklass, eftertryckligen dominerad av kärringar. Sådana där stora, tunga, formstarka, färgsprakande örhängen med matchande halsband - visst är väl det en svensk företeelse?

För att kunna fylla det väldiga nya museet krävs inte bara att ledningen håller denna promenad i ett järngrepp. Man måste också vinna nya målgrupper och generationer. Här saknas inte förutsättningar. Museets upphovsmän har troget följt Pontus Hulténs tradition och satsat stenhårt på axeln barnavdelning-restaurant, vilket blivit det nya museets två kanske

förnämsta rumsligheter. Den axeln kan bli ryggraden i en uthållig publik framgång. 60- och 70-talens Moderna museum var ju den bildade medelklassens förtida svar på den nutida kulturella underklassens McDonald's. I stället för att läsa Expressens mjuksexbilaga och sörpla kaffe ur pappmugg vid ett repigt plastbord med ungarna deponerade i bollrummet kunde dåtidens kulturliv med gott samvete sitta timme efter timme läppjandes rosévin i likasinnades lag i restaurangen, i den trygga förvisningen om att deras avkomma samtidigt förkovrade sig själv kreativt och socialt i museets barnverkstad - ett genialt koncept som tyvärr, av olika skäl, torde bli svårt att återuppliva.

Kanske kan ledningen räkna med en viss oväntad draghjälp från Arkitekturmuseet, vars imponerande bestånd av naturtroget skalenliga byggnadsmodeller lär gå hem åtminstone hos smågrabbar i de rätta åldrarna. Annars får det klassas som en skandal att ledningen upplåtit museets gamla huvudsal - ett världsberömt, magiskt rum för utställning av konst - till detta avancerade, sportstugeluktande tändsticksbygge.

"Det snällaste man kan säga är väl att det måste ha varit nykterister som byggt modellerna - djävlar, inget darr på manschetten där inte!", säger Tomas.

§

Pontus Hultén vill inte kommentera sina intryck från Moderna museets nyinvigning, "Det är lite jobbigt för mig, som du förstår", säger han. Däremot delger han mig några reflexioner kring Stockholms dignitet som Europas kulturhuvudstad då vi talas vid per telefon när han väl är hemkommen till Frankrike.

"Ja, där kan jag väl i så fall säga något mer, för en värre sophög än Stockholm var det länge sedan jag såg, särskilt Gamla stan och området runt Slottet. Jag var i Saloniki förra året, när den staden var sådan där kulturstad, och det var precis lika djävla dåligt ordnat där - tarvligt, taskigt, ingen ordning på någonting. Men inte hade jag väntat mig att det skulle vara likadant i Stockholm. Det måste bero på att det inte finns någon borgmästare som är ansvarig. I det här landet har varje liten skitstad en borgmästare som är direkt ansvarig och vars återval är helt beroende av just sådana här frågor."

"Med det här kulturåret så har jag ärligt talat väldigt liten respekt för de människor som håller på med det. Men jag har läst programmet, det har jag, och det var tråkigt och ointressant. Varför har man egentligen tagit på sig det här, om man ändå inte har någon särskild tanke med det? Det är väl ingen som tvingar dem?"

§

Från ungdomen minns jag att konstfesterna på Konstfack och Mejan alltid erkändes som de mest "lättknallade" av dem alla, i en annan division än arkitektfesterna, Beckmansfesterna och till och med journalistfesterna. Konsttjejerna var inte de snyggaste, men de drack som svampar och verkade aldrig riktigt räkna med att bli fulla eller med vad som då skulle kunna hända. Måhända var detta själva idén. Man kunde skönja ett system i det där.

Här anar jag ett samband med våra konstskvinnors generellt sett allt annat än avslappnade förhållningssätt till sex och dess publika hårddragning pornografins. Få är så hatiska mot pornografins och modets exploatering av kvinnokroppen som konstkvinnor, men få verkar heller så uppfyllda av densamma. En betraktare som ser ung kvinnlig konst med fel ögon kunde

bibringas uppfattningen att vi här har att göra med en samling sexuellt ganska udda fåglar.

"Gränsen går vid att bli upphetsad av det man ser", säger Tomas tvärsäkert. "Att hyra en porrfilm för att kåta upp sig själv är inte deras idé om en kul fredagskväll, men att däremot diskutera en tavla med en liten flicka med en ål mellan skinkorna är helt acceptabelt. Om man sedan på äldre dar dröjer sig kvar en stund extra vid skulpturerna på Millesgården så må väl det också vara hänt."

Uppenbarligen finns publikunderlag för den unga kvinnliga konstens besynnerliga baklängesporr. En dammande skinntorr finlandssvenska i sen övergångsålder gnäggjar befriat förtjust då hon får syn på det i skarp konkurrens kanske allra dummaste konstverket i hela nya Moderna museets premiärhängning: Lotta Anderssons "triptyk" med tre yppiga 60-talspinuppor, samtliga med underskriften "This girl has inner beauty" - ett verk som av någon tråkig anledning beretts en prominent plats i premiärhängningen av museets internationella samling. "Jaaa", frustar finlandstanten med omotiverad röstvolym, "vissa män haer snoskig fantasiiii!!!". Jaaa, verkligen...

§

Två månader har flutit bort under våra broar sedan museets invigningar försvann in i dåtiden då vi en bitter brittvintersöndag avlägger vårt sista återbesök. Museet har under tiden blivit ett folkligt söndagsnöje av Åhlénsdimensioner. Hela den sista motlöpan upp till museientrén är, som alltid i sådana här sammanhang, kantad av korv- och läskförsäljare med hårt uppvridda prisprofiler - "precis som blåbärssoppekontrollerna vid Mångsbodarna", med Tomas ord. Publiken inne i museet har inte längre karaktär ens av Djurgårdspromenad. Två personkategorier dominerar: kreti och pleti. Det är en barntung folkmassa som saknar promenadens kulturellt bevandrade rytm då den rör sig genom salarna. Snarare för den tankarna till en laddning laboratorieråttor i en labyrint.

Våra vänner från Securitas har posterats vid flera av "Wounds"-utställningens nyckelverk. Museet har haft avsevärda besvär inte bara med de stackars veganerna, utan också med vanliga hederliga dårar och idioter som inte förmått hålla tassarna i styr. Att ett etablissemang av detta slag, med all den uppståndelse som varit, verkar som en magnet för den mentala ohälsan är naturligt - konstigt vore det väl annars. Anish Kapoor's flummiga optiska skulpturer i sandsten och pigment är bland de verk som varit särskilt utsatta, får vi veta. En äldre herre klev helt sonika in i en av skulpturernas blåsvarta portar - kvadratiska håligheter som ger optiska villor av eviga universum, men som i själva verket inte är mer än halvmeter djupa. Vi kan inte låta bli att le då vi tänker oss scenen. "Ho ho, Margaretha, var är du?... nu kommer jag ... varför gick du ifrån mig..?... nu får vi vara samman igen ..."

Denna gång ger vi oss bättre tid och tålamod än tidigare för att bese även den svenska hängningen, "Ingens hundar" kallad, och premiärhängningen av den internationella samlingen, byggd på "motsättningar" mellan olika verk som på något vis ändå anses besläktade med varandra (den fjärde av premiärutställningarna, "Homage till Eddie Figge", går så att säga "utom tavlan").

Den kompakt hängda historiska svenska samlingen ger i denna inramning en känsla av hela dagisets finaste teckningar - eller "som att se Palme och Schein spela tennis på Wimbledon-centercourten", som Tomas säger. Samlingen är ojämn och spretig, stundtals rörande och ofta frisk på samma sätt som barnteckningar i jämförelse med den vuxna internationella konsten. Fast

lantbrukarsurrealismen kunde man nog lika gärna låtit hänga kvar i gömmorna. Tristast är några av de samtida verken, med Anders Widoffs Duchamps-köksstol i en egen stryckklass. Funktionärerna har tvingats placera en plexiglasskiva framför stolens säte. "Tror faen det", säger Tomas, "folk blir väl så trötta när de ser skiten att de bara vill sätta sig ned".

Hängningen av den legendariska internationella samlingen däremot är ett fullskaligt haveri. Sällan har väl någon lyckats få ut så litet av så mycket. Temat är lustifikationen och det stjärnklart glimrande lågvattenmärket är naturligtvis det av kvinnlig humor inspirerade arrangemanget med Kikki Smiths glasspermier som över ekparketten simmar fram emot Brancusis ägg... tjofaderittan, gamle Constantin snurrar väl som en silkesspole i sin grav...

Ett splitter nytt, nog så tankvärt konstverk har också tillförts den permanenta samlingen sedan sist: donatorskylten i entrén. Under rubriken "Donatorer till konstsamlingarna" är en kolonn namn prydligt ingraverad i rostfritt stål - Gerard och Pontus Bonnier, Rolf de Maré, Nikki de Saint Phalle och Jean Tinguely, Fredrik Roos, Irving Penn, Sam Francis, John Mattson, Anders Wall och pojarna. Parallellt är en identisk uppställning med samma namn grupperad, under rubriken "Donators to the collection". Här har vi att göra med tänkande av samma natur som i museets nya logotyp, om man nu får kalla den så, med de två jämnt vägande namnen "MODERNA MUSEET" och "MODERN MUSEUM". Sentida dadaism? Vanlig dumhet? Ännu en "förklarings tredje väg"? Öppet spår?

"Men det kanske ingick i dealen att donatorerna skulle få sina namn ingraverade på både svenska och engelska?", säger Tomas.

§

När Pontus Hultén och hans kolleger på sin tid grundlade sitt nya museum förstod man att utnyttja förkalkningen, förvirringen och lättjan inom dåtidens kulturbyråkrati. Med administrationen fastlåst i clinch med sig själv tog man chansen och skapade något helt nytt, utan att fråga om vare sig lov eller råd. När museet väl öppnat så blev den enastående publiktillströmningen snabbt den unga museiledningens starka skydd.

På samma sätt, men av motsatta skäl, kan det nygamla museets nutida publiksuccé bli en sköld för team Elliott. Köttstycken, veganer, pippifåglar och, tror jag, framför allt den halva miljard som bygget kostat - sådant biter på allmogen - lär för överskådlig tid garantera museet en hedersposition på turistbussarna *grand circuit*, i samma sällskap som Skansen, Hotelligaren, Åhléns, Vasamuseet, Waterfestivalen och Gröna Lund. Marita Ulvskogs storstilade vision om att "placera konsten mitt i byn" verkar redan ha blivit verklighet, vilket väl inte kan vara annat än gott. Kanske uppväger en sådan positiva utveckling risken att jag själv här inte blir någon vare sig ofta eller gärna sedd gäst.

Bilder: introillustration, Mikael Jansson på mig och David Elliott i identisk miljö, med identisk komposition.